

Sprawozdanie z polsko-gruzińskiej konferencji naukowej „Monarchia – prawo, ustrój, myśl polityczno-prawna” Słupsk, 17–20 września 2025 r.

W dniach 17–20 września 2025 r. w Słupsku odbyła się polsko-gruzińska konferencja naukowa zatytułowana „Monarchia – prawo, ustrój, myśl polityczno-prawna”. Organizatorem wydarzenia był Instytut Prawa i Administracji Uniwersytetu Pomorskiego w Słupsku. Inspiracją do podjęcia tematyki monarchii stały się dwa ważne jubileusze: tysiąclecie koronacji Bolesława Chrobrego na króla Polski oraz tysiąc sto dziesiąta rocznica powstania zjednoczonego państwa gruzińskiego – symboliczne rocznice dla dwóch narodów, których historia została spleciona ideą władzy monarszej. Spotkanie zgromadziło badaczy z wielu polskich i zagranicznych ośrodków naukowych, w tym Uniwersytetu Wrocławskiego, Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytetu Łódzkiego, Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Szkoły Głównej Mikołaja Kopernika w Warszawie, Uniwersytetu Pomorskiego w Słupsku oraz Uniwersytetu Państwowego im. Ivane Javakhishvili w Tbilisi (Gruzja).

Konferencję uroczystie otworzył prof. dr hab. dr h.c. Dariusz Szpoper, dyrektor Instytutu Prawa i Administracji Uniwersytetu Pomorskiego. W swoim przemówieniu zaznaczył, że monarchia to zjawisko, które przez wieki miało ogromny wpływ na rozwój państw – kształtowało systemy prawne, sposób sprawowania władzy oraz kulturę polityczną wielu narodów. Profesor Szpoper podkreślił wyjątkowy charakter konferencji, wynikający z uczestnictwa badaczy z różnych krajów i ośrodków akademickich, co pozwala porównać doświadczenia i spojrzeć na ten sam temat z wielu perspektyw. Nawiązał także do tradycji kolokwiów polsko-gruzińskich, sięgającej 2009 r., kiedy to z jego inicjatywy odbyło się pierwsze spotkanie na Wydziale Prawa

Uniwersytetu Państwowego im. Ivane Javakhishvili w Tbilisi. Od tamtej pory spotkania te są organizowane cyklicznie, naprzemiennie w Polsce i Gruzji, stanowiąc ważne forum współpracy naukowej. Tegoroczna konferencja w Słupsku była już trzynastym spotkaniem w ramach tego cyklu, co potwierdza trwałość i znaczenie polsko-gruzińskiego dialogu akademickiego. Na zakończenie przemówienia prof. Szpoper wyraził wdzięczność wszystkim prelegentom i gościom za udział w obradach oraz zaangażowanie w rozwój badań nad monarchią.

Pierwszy dzień obrad, 18 września, zainaugurowała sesja prowadzona przez prof. dr. hab. Krzysztofa Amielańczyka (UMCS w Lublinie). Pierwszy referat *Prawo islamu w dobie panowania kalifów prawowiernych* zaprezentował prof. dr. hab. Mirosław Sadowski (Uniwersytet Wrocławski), omawiając normy prawa religijnego i ich wpływ na ustrój państw muzułmańskich. Prof. dr. Marina Garishvili i prof. dr. Nugzar Surguladze (Tbiliski Uniwersytet Państwowy im. Ivane Javakhishvili, Gruzja) wystąpili wspólnie z referatem *Государственный строй объединенного Грузинского государства по „Распорядку царского двора”* [*Ustrój zjednoczonego państwa gruzińskiego według „Porządku królewskiego dworu”*], analizując średniowieczne regulacje organizacji dworu królewskiego w zjednoczonym państwie gruzińskim. Prof. dr. hab. Tomasz Tulejski (Uniwersytet Łódzki) przedstawił problematykę ciągłości i zmiany w systemie monarchii brytyjskiej w referacie *Trwałość i zmiana jako fundamentalne aksjomaty monarchii brytyjskiej*, opatrując swoje wystąpienie odniesieniami do współczesnych wydarzeń i omawiając aktualny sposób postrzegania monarchii przez Brytyjczyków. Prof. dr. Nikolai Javakhishvili (Tbiliski Uniwersytet Państwowy im. Ivane Javakhishvili, Gruzja) wygłosił referat *Проект модернизации государственного строя Картли-Кахетинского царства в конце XVIII века (некоторые вопросы)* [*Projekt modernizacji ustroju państwowego Królestwa Kachetii pod koniec XVIII wieku (wybrane zagadnienia)*], w którym analizował próby reform ustrojowych Gruzji w XVIII wieku. Dr hab. Jacek Przygodzki, prof. UW (Uniwersytet Wrocławski) w wystąpieniu *Jak króla dla Królestwa Polskiego na przełomie 1812 i 1813 roku szukano* ukazał starania elit politycznych o znalezienie odpowiedniego monarchy dla ziem polskich w czasach napoleońskich.

Po przerwie kawowej odbyła się sesja moderowana przez prof. dr. hab. Tomasza Tulejskiego. Prof. dr. hab. Krzysztof Amielańczyk wygłosił referat *O poszukiwaniu prawdy i regulach dowodzenia w rzymskim procesie karnym okresu cesarstwa rzymskiego*. Dr hab. Marzena Dyjakowska (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II) w referacie *Ustrój monarchii rzymskiej w świetle Leges regiae* przedstawiła początki instytucji monarchicznych w starożytnym Rzymie. Prof. dr. dr. h.c. Irakli Burduli (Tbiliski Uniwersytet Państwowy im. Ivane Javakhishvili, Gruzja) w wystąpieniu *The System of Establishing Joint-Stock Companies in the Georgian Monarchy: The Concept of Octroi and the Restriction of Free Entrepreneurial Activity* zaprezentował ujęcie monarchii gruzińskiej z perspektywy rozwoju gospodarki i prawa handlowego. Dr hab. Mak-

symilian Stanulewicz, prof. UAM (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) w wystąpieniu *Teokracja czy monarchia. Spory wokół osobowości prawnej Stolicy Apostolskiej i Watykanu* podjął problem relacji między władzą duchowną a świecką. Ostatnim prelegentem tego dnia był mgr Arman Gevorgyan (Uniwersytet Łódzki), który przedstawił referat *Monarchia w teologii politycznej św. Augustyna z Hippony*.

Drugiego dnia konferencji, 19 września, miały miejsce dalsze obrady. Trzeciej sesji przewodniczył prof. dr hab. Mirosław Sadowski. Dr hab. Sławomir Godek, prof. UKSW (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego) wygłosił referat *Prawo i sądy w litewskich projektach konstytucyjnych z lat 1811–1812*. Dr Mariam Khoperia (Tbiliski Uniwersytet Państwowy im. Ivane Javakhishvili, Gruzja) w wystąpieniu *Institucja króla w starożytnej Gruzji* ukazała początki monarchii w państwie gruzińskim. Dr Maciej Zwierzchowski (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) omówił *Wpływ monarszych przywilejów na status Kiejdan w XVIII wieku*. Dr Jakob Maziarz (Uniwersytet Jagielloński w Krakowie) przedstawił *Monarchiczne projekty ustrojowe w nowych państwach Europy po I wojnie światowej*. Po wygłoszeniu referatów odbyła się żywa dyskusja, w trakcie której uczestnicy wymienili poglądy na temat różnych form monarchii oraz ich ewolucji w kontekście historycznym i prawnym. Szczególną aktywnością w dyskusji wykazali się dr hab. Maksymilian Stanulewicz, prof. UAM, oraz dr hab. Sławomir Godek, prof. UKSW, rozpatrując biograficzne zawilości bohaterów referatu tego ostatniego.

Czwarta sesja, której przewodniczył dr hab. Sławomir Godek, prof. UKSW, skupiła się w dużej mierze na wystąpieniach młodszych badaczy. Dr Oskar Kanecki (Uniwersytet Pomorski w Słupsku) zaprezentował referat *Niezwykły charakter bezkrólewia ogłoszonego w 1770 roku*. Mgr Michał Kwaśny omówił zagadnienie *Władza monarchiczna a rozwój prawa oporu*. Mgr Krzysztof Woźniak (Szkoła Główna Mikołaja Kopernika w Warszawie) w referacie *Prezydent z nazwy, monarcha z władzy? Pozycja ustrojowa głowy państwa w Projekcie konstytucji Władysława Leopolda Jaworskiego* porównał koncepcję prezydentury do rozwiązań monarchicznych.

Tego samego dnia, po sesjach naukowych, uczestnicy konferencji udali się na wycieczkę do kompleksu pałacowego Ottona von Bismarcka w Warcinie, połączoną ze zwiedzaniem zabytkowych wnętrz i poznawaniem historii tego wyjątkowego miejsca. Wieczorem odbyła się uroczysta kolacja w Zamku Rycerskim Podewils w Krągu, która stanowiła okazję do podsumowania obrad, wymiany refleksji oraz umocnienia naukowych i osobistych relacji między uczestnikami. Zakończenie obrad, 20 września, miało charakter podsumowujący i stało się okazją do nieformalnych rozmów oraz dalszej wymiany poglądów.

Konferencja w Słupsku pokazała, jak szerokie i zróżnicowane może być spojrzenie na monarchię – od zagadnień prawa antycznego, przez średniowieczne i nowożytne instytucje, aż po refleksję nad rolą monarchii i jej dziedzictwa we współczesnych projektach ustrojowych. Spotkanie miało zarówno wymiar nauko-

wy, jak i integracyjny, umożliwiając nawiązanie nowych kontaktów i zacieśnienie współpracy między badaczami z Polski i Gruzji. Organizatorzy już zapowiedzieli kontynuację tej tradycji w ramach kolejnych edycji kolokwium polsko-gruzińskich.

Hubert Rafałowski

Uniwersytet Pomorski w Słupsku, Polska
Pomeranian University in Słupsk, Poland
<https://orcid.org/0000-0003-3325-2266>